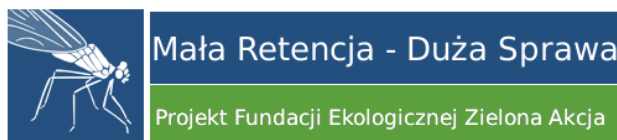

Rekomendacje z Debaty regionalnej „Mała retencja – duży problem, czy duże korzyści”

Rekomendacje zostały wypracowane podczas konferencji w formie debaty pn. „Mała retencja – duży problem, czy duże korzyści”, która odbyła się w dniu 13 lutego 2014 r. w Dolnośląskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu. Celem debaty była m.in. wymiana poglądów i informacji pomiędzy przedstawicielami samorządów, instytucji i środowisk naukowych związanych z gospodarką wodną, organizacji ekologicznych oraz mieszkańców wsi na temat problemów i szans wdrożenia małej retencji na poziomie lokalnym i regionalnym oraz uwzględnienia tych działań w politykach publicznych poziomu lokalnego i regionalnego w okresie 2014 - 2020. W debacie udział wzięły 63 osoby.

Debata składała z 2 części, w pierwszej uczestnicy wysłuchali wykładów wprowadzających nt.:

1. Rola i znaczenie małej retencji dla jakości życia i środowiska na obszarach wiejskich, przeciwdziałanie zmianom klimatu - Paweł Dąbek, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu.
2. Retencja wód w planach i programach z zakresu gospodarki wodnej - Katarzyna Pastuszczak, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.
3. Mała retencja wodna w województwie dolnośląskim - Witold Rzewuski, Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu.
4. Mała retencja w aspekcie programowania przyszłych funduszy Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 oraz działania rolno środowiskowe - Monika Miniewska, Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu.
5. Mała retencja w Projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 - Joanna Przybyszewska, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.
6. Dobre praktyki małej retencji na obszarach wiejskich - Andrzej Ruszlewicz, Fundacja Ekologiczna Zielona Akcja.

W drugiej części debaty zorganizowano trzy **panele dyskusyjne** związane z polityką względem małej retencji na poziomie regionalnym i lokalnym. Na podstawie dyskusji wypracowano następujące rekomendacje:

W jaki sposób praktycznie wspierać małą retencję na obszarach wiejskich? Jakiego rodzaju przedsięwzięcia w skali lokalnej mogą przeciwdziałać zmianom klimatycznym, zwiększać walory przyrodnicze i krajobrazowe obszarów wiejskich?

1. Prowadzenie lokalnych działań informacyjno-szkoleniowych celem zwiększenia świadomości mieszkańców (spotkania z mieszkańcami, ulotki, spoty reklamowe, eventy, itp.) przez instytucje i organizacje różnych szczebli. Podkreślanie roli małej retencji w przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom pogodowym oraz przeciwdziałaniu powodziom.
2. Rewitalizacja istniejącej infrastruktury małej retencji (cieki wodne, zaniedbane stawy, oczka wodne, itp.).
3. Wykorzystanie wody z małej retencji na cele domowe czy gospodarcze (m.in. do nawodnień, oprysków, zapobieganie bezużytecznemu „uciekaniu” wody) oraz pokazywanie modelowych przykładów i edukowanie społeczności lokalnych w tym zakresie.
4. Prowadzenie właściwych melioracji zapewniających zrównoważone gospodarowanie wodą.
5. Preferowanie działań sprzyjających małej retencji w systemie finansowania z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i budżetów gmin - stworzenie systemu dotacji dodatkowych wspierających zachowanie obiektów naturalnej retencji np. bagno, oczko wodne, a rekompensujących utracony dochód z tytułu zaniechania uprawy roślin (np. pszenicy czy kukurydzy).
6. Realizacja, utrzymanie zadrzewień liniowych, śródpolnych, w miejscowościach – różne formy, jako wsparcie małej retencji.
7. Praktyczne wspieranie małej retencji poprzez szkolenia, przekazywanie informacji na temat możliwości finansowania projektów oraz pomoc w ich wdrażaniu.
8. Kształtowanie bilansu wodnego poprzez retencjonowanie wody powinno być realizowane w szerszym ujęciu niż dla pojedynczego rolnika czy jednej wsi a np. w ujęciu Lewniowym. Pozwoli to na stworzenie systemu obiektów małej retencji i poprawi bilans wodny w małych zlewniach.
9. Programy partnerskie – gmina, samorząd, właściciele poszczególnych gruntów.
10. Przy podejmowaniu działań inwestycyjnych brać pod uwagę kompleksowości rozwiązań, z uwzględnieniem aspektów przyrodniczych i społecznych.
11. Odtwarzanie i kształtowanie w sposób zbliżony do naturalnego elementów małej retencji przy wykorzystaniu naturalnych materiałów, korzystanie z tanich i ekologicznych rozwiązań, wykorzystanie lub odtwarzanie historycznych elementów małej retencji.
12. Kształtowanie poczucia współodpowiedzialności za stan małej retencji, pokazanie korzyści w skali lokalnej, aktywizowanie społeczności do działań na rzecz małej retencji w skali sołectwa (zachowanie małych zbiorników, zadrzewień, zmniejszenie powierzchni zabetonowanych i utwardzonych, dbanie o oczka wodne, mokradła, tereny podmokłe).
13. "Naturalna infrastruktura" oraz ograniczanie bezużytecznego odpływu wód opadowych.
14. Suma małych działań = korzyści dla wszystkich.

Jak powinna wyglądać polityka względem małej retencji na poziomie regionalnym i lokalnym? Jak ujmować małą retencję w lokalnych i regionalnych programach i strategiach?

1. Uporządkowanie klasyfikacji cieków, umożliwiające finansowanie cieków nieistotnych dla rolnictwa (równoprawność z ciekami ważnymi dla rolnictwa).
2. Zmiana prawa w zakresie właściwego planowania zagospodarowania terenów (właściwe gospodarowanie wodami opadowymi, w sytuacji „betonowania terenu = od betonowanie innego terenu” - działania umożliwiające odpływ wody i ewentualne zatrzymanie jej w innym miejscu (szczególnie ważne w sytuacji nawalnych deszczy).
3. Planowanie na poziomie regionu, związane z małą retencją, przewidującą zapobieganie powodziom, planowanie z aktywnym zainteresowanych stron.
4. Kontynuacja małej retencji w lasach z uwzględnieniem wpływu zabezpieczenia terenów poza lasami, mające wpływ na zmniejszenie zagrożenia powodziowego.
5. Inwentaryzacja melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych – również graficzna, z określeniem parametrów tych urządzeń.
6. Poprawa skuteczności funkcjonowania spółek wodnych.
7. Zwiększenie uwagi na rozwiązanie problemu retencji wód opadowych z terenów przemysłowych.
8. Uproszczenie procedury budowy małych zbiorników wodnych i odbudowy istniejących (zbyt rozbudowane procedury przy budowie małych zbiorników czy oczek wodnych).
9. „Racjonalne” opłaty za korzystanie z wód, związanych z małą retencją wodną. Istnieje obawa, przed zbyt wysokimi opłatami za korzystanie z wód (RDW), np. dla stawów hodowlanych. Sytuacja taka może doprowadzić do zaniechania dalszego ich użytkowania, a tym samym przyczynić się do utraty małej retencji w krajobrazie.
10. Ujmowanie zadań z zakresu małej retencji w politykach poziomu gminnego – strategiach rozwoju, programach ochrony środowiska, planach zagospodarowania przestrzennego, programach rewitalizacji.

Jak finansować małą retencję na poziomie lokalnym i regionalnym biorąc pod uwagę obecne i przyszłe źródła finansowania? Jakie zadania powinny być wspierane - bardziej kompleksowe czy bardziej lokalne?

1. Pobieranie opłat za pobór wody na kompleksy stawów i cele rolnicze.
2. Finansowanie zadań małej retencji z Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) przy braniu pod uwagę:
 - gospodarki wodnej w małych zlewniach w skali województwa,
 - wybór priorytetów ze względu na korzyści środowiskowe,
 - finansowanie przedsięwzięć będących elementem zabezpieczenia powodziowego,
 - osiągnięcie celów środowiskowych Ramowej Dyrektywy Wodnej.
3. Wsparcie systemu melioracji oraz zabiegów agromelioracyjnych, podniesienie stanu technicznego szczegółowego systemu melioracji, które powinny być powiązane z dopłatami rolniczymi; poprawa zarządzania systemem melioracji podstawowych, które są bardzo zaniedbanym elementem małej retencji.

4. Realizacja małej retencji na obszarach rolniczych na wzór retencji leśnej realizowanej przez Lasy Państwowe, zadania finansowane z POIiŚ
5. Przygotowanie Programu Małej Retencji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2014 - 2020 biorąc pod uwagę cele Ramowej Dyrektywy Wodnej, Dyrektywy powodziowej, uwarunkowania klimatyczne, środowiskowe, społeczne i potencjalne źródła finansowania ze szczególnym uwzględnieniem środków regionalnych (RPO, WFOŚiGW), krajowych i lokalnych. Uwzględnienie w programie różnorodnych form małej retencji.
6. Współpraca partnerska różnych szczebli zarządzania oraz podmiotów publicznych i społecznych przy planowaniu małej retencji i wydatkowaniu środków, włączenie przedstawicieli społecznych na etapie planowania i realizacji inwestycji.
7. Stworzenie kompleksowego systemu finansowania na poziomie województwa na lata 2014 - 2020.
8. Uwzględnienie w planie finansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przedsięwzięć z zakresu małej retencji.

Zgodnie z intencją organizatorów oraz uczestników wnioski z debaty powinny być brane pod uwagę przy kształtowaniu polityk lokalnych i regionalnych w odniesieniu do zadań związanych z małą retencją i przeciwdziałaniu powodziom w skali Dolnego Śląska na lata 2014 - 2020.

Debata zorganizowana przez Fundację Ekologiczną "Zielona Akcja" i Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w ramach projektu: "Mała Retencja - Duża Sprawa - kampania na rzecz poprawy małej retencji na obszarach wiejskich" finansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Podobne debaty odbędą się na terenie województwa wielkopolskiego, lubuskiego, świętokrzyskiego, mazowieckiego, zachodniopomorskiego, kujawsko-pomorskiego.

**Więcej informacji o projekcie na www.malaretencja.pl
i facebooku**